

Sygn. akt I NO 96/22

POSTANOWIENIE

Dnia 19 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie z powództwa M. J.

przeciwko D. C.

o zapłatę,

w przedmiocie wniosku Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach o przekazanie sprawy o sygn. akt II C 563/22 innemu sądowi równorzędnemu, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 19 października 2022 r.

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 28 lipca 2022 r. Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach wystąpił na podstawie art. 44¹ § 1 i 2 k.p.c. do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy z powództwa M. J. przeciwko D. C. o zapłatę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względem na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

W uzasadnieniu tego postanowienia wskazano, że w przedmiotowej sprawie stroną pozwaną jest sędzia sądu nadrzędnego nad sądem orzekającym w sprawie. Natomiast powód jest osobą aktywnie udzielającą się w mediach społecznościowych odnośnie sprzeciwu wobec reformy wymiaru sprawiedliwości i funkcjonowania rady KRS w składzie jak podaje powód niekonstytucyjnym.

Dalej podkreślono, że z uwagi na charakter postępowania, który aktualnie w szerszym kręgu podmiotowym objęty jest intensywnym dyskursem społecznym

wobec stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zasadnym wydaje się, iż ze względu na konieczność budowania społecznego postrzegania sądu jako organu bezstronnego, a także zaufania do państwa, jego organów i stanowionego prawa, wydaje się oczywistym, że sprawa niniejsza winna zostać rozpoznana przez sąd spoza obszaru właściwości Sądu Apelacyjnego w Katowicach, by nie narazić się na zarzut stronnictwa sądu właściwego względem pozwanego – sędziego Sądu wyższej instancji.

Dodatkowo podniesiono, że w toku całego dotychczasowego procedowania wylosowani w sprawie Sędziowie Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach złożyli wnioski o wyłączenie ich od rozpoznania niniejszej sprawy w której stroną jest Sędzia Sądu Apelacyjnego w Katowicach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Przytoczony przepis przewiduje przypadek tzw. właściwości delegacyjnej, której źródłem jest postanowienie Sądu Najwyższego. Sama regulacja ma charakter wyjątkowy i podlega wykładni restryktywnej. Pozwala ona zapobiec sytuacjom, gdy rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy godziłoby w dobro wymiaru sprawiedliwości. Przepis art. 44¹ k.p.c. wprowadza przesłankę celowości, jaką jest wymóg zachowania dobra wymiaru sprawiedliwości. Kryterium to nie może jednak stać się źródłem nadużyć w stosowaniu art. 44¹ k.p.c. Prowadziłoby to do podważenia zaufania do niezależności sądów i bezstronności sędziów, a w efekcie mogłoby wyrządzić wymiarowi sprawiedliwości szkodę i stanowić pogwałcenie zasady praworządności. W szczególności, względy celowości nie mogą sprzyjać pozbywaniu się przez sądy spraw niepożądanych poddanych naciskom mediów, polityków albo innym środowiskom (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lutego 2017 r., IV KO 1/17, Legalis).

Dla przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym kluczowe jest ustalenie, że wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości. Wymóg istnienia zagrożenia dla dobra wymiaru sprawiedliwości musi być rozumiany ściśle. Zasada, w myśl której rozpoznanie sprawy następuje przez właściwy sąd, ma zasadniczą wagę z punktu widzenia kanonów praworządności. Gwarantuje ona przeprowadzenie rzetelnego, w myśl standardów konstytucyjnych (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), procesu, którego jednym z elementów jest poczucie pewności, u którego źródeł leży niezależność sądów i niezawisłość sędziów, że sprawę rozstrzygnie właśnie ten, a nie inny sąd, wskazany w przepisach prawa procesowego (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2018 r., IV KO 131/17, Legalis). Przesłanka zabezpieczenia dobra wymiaru sprawiedliwości jest ogólna, ocenna i ma charakter wielopłaszczyznowy. Pojęcie dobra wymiaru sprawiedliwości jest niedookreślone i próba nadania mu treści normatywnej może zawsze prowadzić do zarzutu nieobjęcia warstwą definicyjną zdarzeń, które mogą być w jego ramach subsumowane. Dlatego wystąpienie zagrożenia dla dobra wymiaru sprawiedliwości musi być oceniane *ad casum* (por. *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego*, red. T. Szanciło, 2019, Legalis).

Odstępstwo od fundamentalnego prawa do rozpoznania sprawy przez sąd właściwy miejscowo jest zatem możliwe tylko w wyjątkowych przypadkach, kiedy silne względy związane z dobrem wymiaru sprawiedliwości za takim właśnie przekazaniem przemawiają.

Stosowanie art. 44¹ § 1 i 2 k.p.c. w praktyce powinno następować wyjątkowo, ponieważ nadmierne i pochopne korzystanie przez Sąd Najwyższy z możliwości przekazania sprawy do innego sądu może doprowadzić do skutku odwrotnego do zamierzonego, a wynikiem takiego działania może być nawet osłabienie zaufania do niezależności sędziów oraz ich zdolności do obiektywnego orzekania (postanowienie Sądu Najwyższego z 28 sierpnia 2020 r., V CO 142/20). Instrument przewidziany w art. 44¹ § 1 k.p.c. nie może więc być postrzegany jako środek służący rozwiązywaniu problemów organizacyjnych, czy też zastępować inne instytucje umożliwiające rozpoznanie sprawy przez sąd

inny niż właściwy według przepisów k.p.c. np. art. 44, 44², 48¹ k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2021 r., I CO 74/21).

W orzecznictwie wskazywano już, że nie jest podstawą do odebrania sprawy właściwemu sądowi pomawianie sędziów lub uwłaczanie ich godności przez stronę postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 7 listopada 1995 r., II KO 51/95 oraz z 27 kwietnia 2017 r., IV KO 27/17), sytuacja spodziewanego zaistnienia przyczyny wyłączenia sędziego, nawet gdyby zaszła w stosunku do wszystkich sędziów wydziału (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2017 r., IV KO 28/17), a także fakt składania przez stronę wniosków o wyłączenie sędziego oraz kierowanie powództw przeciwko sędziom sądów znajdujących się w obszarze właściwości danego sądu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2021 r., IV CO 94/21).

Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach domagając się przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu upatruje podstawy w tym, że stroną pozwaną przed Sądem Rejonowym jest Sędzia Sądu Apelacyjnego w Katowicach, a powodem w tej sprawie jest osoba aktywnie udzielająca się w mediach społecznościowych odnośnie sprzeciwu wobec reformy sądownictwa i funkcjonowania KRS. Dalej Sąd Rejonowy wskazuje, że wylosowani w sprawie sędziowie złożyli wnioski o wyłączenie ich od rozpoznania niniejszej sprawy, które to wnioski zostały uwzględnione. Nadto zdaniem Sądu Rejonowego istnieje obawa, że kolejni wylosowani sędziowie złożą wnioski o ich wyłączenie.

Zauważyć przy tym należy, że powodem złożenia przez sędziów Sądu Rejonowego wniosków o ich wyłączenie była jedynie bliższa znajomość tych sędziów z pozwanym w sprawie – Sędzią Sądu Apelacyjnego. Żadne inne okoliczności nie były podnoszone.

Z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż o konieczności przekazania innemu sądowi równorzędnemu, o którym mowa w art. 44¹ § 1 k.p.c., nie może świadczyć ewentualne zaistnienie przesłanek wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy w stosunku do części, nawet istotnej, sędziów sądu występującego. Podstaw stosowania art. 44¹ k.p.c., nie należy bowiem utożsamiać z podstawami wyłączenia sędziego (postanowienie Sądu Najwyższego 19 listopada 2020 r., V CO 213/20). Sąd występujący nie może

również antycypować ewentualnych przyszłych decyzji procesowych w przedmiocie wyłączenia sędziów i uprzedzać wystąpieniem o przykazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 marca 2022 r., III CO 64/22). Poza tym powód domagając się w pozwie wyłączenia sędziów wskazał jedynie niektórych. Nie jest też w ocenie Sądu Najwyższego okolicznością dającą podstawy do zastosowania art. 44¹ § 1 k.p.c., to że powód jest osobą aktywnie udzielającą się w mediach społecznościowych odnośnie sprzeciwu wobec reformy wymiaru sprawiedliwości i funkcjonowania KRS.

Nie ulega wątpliwości, że art. 44¹ § 1 k.p.c., dotyczy takich sytuacji, gdy rozpoznanie w danym sądzie bez względu na to przez którego sędziego, godziłoby w dobru wymiaru sprawiedliwości. Chodzi zatem co do zasady o tego rodzaju wątpliwości, które powiązane są z danym sądem w znaczeniu ustrojowym (instytucjonalnym), a nie konkretnym sędzią (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2021 r., I CO 74/21).

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy nie znalazł przesłanek uzasadniających przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ k.p.c., w związku z czym, orzekł jak w sentencji.

[as]